

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

וַיֵּרָא יְדֹנָד אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר (זקף גדול) לְזַרְעֲךָ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת (בראשית יב, ז)

ה' מבטיח את הארץ לזרעו של אברהם, אך לא לאברהם.

רבי דוד קמחי, רד"ק, מבאר: "לזרעך אתן, אע"פ שהוצאתיך מארץ מולדתך להושיבך בארץ הזאת, לא אמרתי שאתננה לך מיד ואורישי הגוים מפניך כי זה לא יתכן, כי אתה יחיד לא תוכל לישב הארץ עד שיהיו בניך רבים והם ירשוה, אבל מעתה תהיה לך מתנה, שתעבור ותלך לארצה ולרחבה עם מקנך ורכושך הרב ואין מי שיאמר לך דבר. אבל לזרעך שיהיו רבים אתננה ואורישי הגוים מפניהם, ואפילו להם כשנכנסו לארץ שהיו שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים מלבד פקודי בני לוי, אמר מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ (שמות כג, ל)".

בפרשת וארא (שמות ו, ג) נאמר: "וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בָּאֵל שַׁדַּי וַשְּׁמִי יְדֹנָד לֹא נֹדַעְתִּי לָהֶם", ומבאר רש"י: "לא נודעתי- לא נפְרְתִי להם במדת אמתית שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת דברי שהרי הבטחתים ולא קיימתי". ע"כ.

ונרמז בטעמים: וַיֵּרָא יְדֹנָד אֶל אַבְרָם (זקף גדול) לְזַרְעֲךָ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ, הטעם זקף גדול מורכב מאות ו' ושתי אותיות י', גימטריא כ"ו, כשם הו"ה, רמז לא מפורש שהבטחת הארץ מוסתרת, לא נודעתי - לא נפְרְתִי להם במדת אמתית שלי שעליה נקרא שמי ה'.

שלום המאירי

וַיֵּרָא יְדֹנָד אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר (זקף גדול) לְזַרְעֲךָ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת (בראשית יב, ז)

רבי חיים יעקב ספרין מבאר¹: יש זקף גדול על האות יו"ד מן וַיֵּרָא לרמז על יו"ד דברות אשר בהם נרמזים ונחקקים התוה"ק אתוון על לח"ת אבנים² כנגד כת"ר מצות אשר רק בארץ ישראל יכולין לקיים אותם ולכן בנה מזבח לרמז כי רק בבית המקדש יכולין לקיים את הכת"ר מצות וזה דאי' יו"ד חכמה היינו כי אחז"ל (ב"ב קנח) אוירה דארץ ישראל מחכים ואמרו חז"ל (ב"ר פט"ז ד עה"פ בראשית ב יב) וזהב הארץ ההיא טוב כי אין תורה כתורת ארץ ישראל וכת"ר מצות אפשר רק בארץ ישראל לקיימם.

וַיֵּרָא יְדֹנָד אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר (זקף גדול) לְזַרְעֲךָ אֶתְּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת (בראשית יב, ז)

רבי אברהם אבא הערצל מבאר³ שהטעמים רומזים למידות הנדרשות כדי לזכות בארץ ישראל: בתיבת וַיֵּרָא יְדֹנָד אֶל אַבְרָם (זקף גדול, והנגינה בתיבת לְזַרְעֲךָ היא פשטא קטן⁴ לרמז שכדי לזכות לארץ ישראל צריך האדם

¹ פרי חיים א (בראשית), רבי חיים יעקב בן אברהם מרדכי ספרין עמ' קנח.

² במקום אחר מבאר "לרמז על היו"ד דברות מן הלוחות אשר בהם תר"ך אתוון כנגד כת"ר מצות שרק בירושל"ם יכולין לקיים".

³ נחלת אברהם בראשית, רבי אברהם אבא הערצל, מ"מ פרעסבורג, בני ברק תשלז.

⁴ צ"ל קדמא זקף קטן.

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

להיות לו שתי מדות: מדת זקף גדול - 'וַיִּגְבֶּה לְבָבוֹ בְּדַרְכֵי יְדֻדִּי'⁵, ומדת פשטא קטן עניו ושפל וכעין דכתיב (ישעיה מ לא) וקוי ה' יחליפו כח⁶.

וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם (קדמא ואזלא) הֶהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית אֵל נִיט אֶהְלֶה בֵּית אֵל מִיָּם
וְהָעִי מִקֶּדֶם (בראשית יב, ח)

במסכת סנהדרין (מד עב) אמר רבי אלעזר: "לעולם יקדים אדם תפלה לצרה, שאילמלא הקדים אברהם תפלה לצרה בין בית אל ובין העי, לא נשתייר מרשעי ישראל שריד ופליט"⁷.

רבי יוסף חיים מאסקאוויטש מבאר⁸ שהטעמים רומזים לדברי חז"ל:

וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם (קדמא ואזלא), שהקדים עצמו להתפלל בין בית אל ובין העי, להקדים תפילה לצרה.

וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם (קדמא ואזלא) הֶהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית אֵל נִיט אֶהְלֶה בֵּית אֵל מִיָּם
וְהָעִי מִקֶּדֶם (בראשית יב, ח)

מה היתה הסיבה והמטרה של שינוי המקום?

רבי מאיר ליבוש מלבי"ם מבאר⁹ שבמקום הראשון היתה המלחמה של הכנעני לכיבוש הארץ, לכן אברהם עדיין לא עסק שם בפרסום שם ה', ועבר למקום השני.

רבי עובדיה ספורנו מבאר (פסוק ח') את בחירת המקום החדש: "בית אל מים והעי מקדם. בין שתי עירות גדולות למען ירבו הבאים לשמוע בקראו בשם ה'". ע"כ.

ונרמז בטעמים: וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם (קדמא ואזלא) הֶהָרָה, נגינת הטעמים בקול גדול, מטרת ההעתקה היתה לפרסם את שם ה'.

שלום המאירי

⁵ דברי הימים ב יז, ו.

⁶ ראה רד"ק: "אבל ישראל שהם קוי ה' בגלות ואפס כחם עוד יחליפו כח". ראה אברבנאל על בראשית י, א: נקרא כנען מלשון הכנעה. וראה תורה אור למהר"ם פאפירש ז"ל - פרשת מסעי: "אל הארץ כנען [וכו'], כי שם הארץ הזאת כנען כמו מצרים וכו', כוונת הרב כי להיות שארץ זאת מדור השכינה, והיא [ה]נה נכנעת אל דודה".

⁷ שלא יפלו בניו בעי בימי יהושע בן נון (יהושע פרק ז).

⁸ פני יוסף, רבי יוסף חיים מאסקאוויטש, אדמו"ר משאץ, ברוקלין תשס"ט.

⁹ מלבי"ם על פסוק ז' מבאר בענין המזבח הראשון: "ויבן שם מזבח לה'", ובאר שמזבח זה לא בנה לקרא בשם ה' בפרהסיא שעדיין לא קבע שם מקום לשבתו כי שם היה מקום המלחמה והמבוכה, רק שבנה המזבח לצרכו להקריב זבחי תודה לה' מצד שנראה אליו וזכה לראות מראות אלהים ולשמוע בשורות טובות", ובפסוק ח מבאר המלבי"ם, בדומה לספורנו, בענין המזבח השני: "ויעתק משם למקום שאין שם מלחמה עד שבא אל ההר שמקדם לבית אל ושם נטה אהלו, לשכון שם כמה ימים, כי המקום ההוא היה בין שני ערים, ויוכל לקרא שם בשם ה' ולפרסם האמונה האמתית וללמד תועים דרך, וע"ז בנה שם מזבח לעבודת ה', ששם יתאספו רבים לעבוד את ה' וללמוד האמונה האמתית".